

„Narzędzie do klasy VII SP – cykl scenariuszy lekcji dotyczący dłuższej lektury nieobowiązkowej (Dorota Terakowska *Tam gdzie spadają Anioły*)”

Joanna Majchrzak-Broda

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 148 w Krakowie

Koncepcja cyklu lekcji

Powieść Doroty Terakowskiej *Tam gdzie spadają Anioły* jest wartościowym tekstem, który może zainteresować uczniów klasy VII. Utwór Terakowskiej kształtuje postawę otwartości, uczy tolerancji i postaw prospołecznych, wzrusza, pokazuje wartość rodziny, ukazuje, jak radzić sobie w sytuacjach granicznych (choroba, perspektywa zbliżającej się śmierci), w oryginalny sposób przedstawia odwieczną walkę dobra ze złem. Warto również wskazać kilka powodów, dla których ten utwór może być atrakcyjny dla młodych ludzi: akcja rozgrywa się w czasach współczesnych, główna bohaterka ma 13 lat (jest więc równolatką siódmoklasistów), ojciec Ewy traktuje internet jako główne źródło zdobywania informacji (taki sposób działania jest naturalny dla nastolatków), bohaterowie szukają odpowiedzi na istotne dla młodego człowieka pytania (Czy warto pomagać innym? Czy wiara i nauka się wykluczają? Czy powinno się pozostać wiernym swoim ideałom mimo presji grupy?).

Chcąc zachęcić uczniów do przeczytania powieści Terakowskiej, warto poprzedzić czytanie lektury dyskusją w oparciu o tekst zamieszczony na okładce książki. Można przygotować kopię tekstu z okładki dla każdego ucznia lub wyświetlić tekst na ekranie (załącznik nr 1 – okładka książki). Zawarte w tym tekście pytania (Czy człowiek może przyjąć rolę anioła i zmienić przeznaczenie? Któż nie zastanowił się choć raz nad „zakrętami losu”, nie stanął przed problemem choroby i śmierci, nie przeżył konfliktu rozumu i wiary?) pozwolą uczniom na swobodne wypowiedzi odnoszące się do doświadczeń życiowych młodych ludzi. Taka dyskusja może zachęcić siódmoklasistów, aby sięgnęli do lektury.

„Czarny Anioł trzymał Avego zakrzywionymi szponami i uśmiechał się. Drugą ręką wrywał mu puszyste, złotobiałe pióra. Ave spadł na Ziemię w głębi lasu dokładnie w tej samej sekundzie, w której mała Ewa wpadła do głębokiego kłusowniczego dołu. Jeszcze jedna ludzka Istota, tracąc Anioła Stróża, została skazana na kaprysy losu”.

Co stanie się z Ewą, pozbawioną niewidoczną, lecz czujnej opieki nadprzyrodzonego stróża?

Co pocnie strącony, okaleczony Ave, utraciłszy anielską moc?

Anioły mają wpływ na losy ludzi. Czy człowiek może przyjąć rolę anioła i zmienić przeznaczenie?

Niezwykle ciekawa, ciepła i mądra powieść Doroty Terakowskiej, wyróżniona tytułem Najlepszej Książki Roku 1999 przez polską sekcję IBBY, mówi o rzeczach, które dotyczą wszystkich — zarówno dorosłych, jak i dzieci. Któż nie zastanowił się choć raz nad „zakrętami losu”, nie stanął przed problemem choroby i śmierci, nie przeżył konfliktu rozumu i wiary?

Na omawianie lektury warto poświęcić od 5 do 8 godzin dydaktycznych. Narzędzie prezentuje przykładowe scenariusze trzech ze wskazanych zagadnień ze względu na możliwość szczegółowego omówienia świata przedstawionego. Scenariusze nr 2-3 warto zrealizować, poświęcając na nie po 2 godziny dydaktyczne.

Można zrealizować następujące zagadnienia:

- Ewa, jej rodzice i babcia, czyli obraz współczesnej rodziny.
- Charakterystyka Ewy – emocjonalne dojrzewanie bohaterki.
- Portrety anielskie – Ave jako Anioł Stróż.
- Ave i Vea - porównanie postaw anielskich braci.
- Obraz walki dobra ze złem – w poszukiwaniu elementów symbolicznych.
- Wiara czy rozum? (debata uczniowska)

¹ Tekst z tylnej okładki książki: D. Terakowska *Tam gdzie spadają Anioły*, Kraków 2007.

Ze względu na tematykę i problematykę powieści Terakowskiej można ten utwór omówić jako tekst polemiczny do II części *Dziadów* Adama Mickiewicza. W obu dziełach mamy zestawienie dwóch światów: ziemskiego i pozaziemskiego. Warto też porównać ukazane w utworach system wartości i sposoby naprawiania ludzkich błędów.

Scenariusz nr 1

Temat:

Ewa, jej rodzice i babcia, czyli obraz współczesnej rodziny.

Cele lekcji:

Uczeń

- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- nazywa cechy bohaterów literackich,
- porządkuje informacje z tekstu źródłowego,
- ocenia postępowanie bohaterów,
- redaguje krótki tekst, posługując się narracją pierwszoosobową.

Koncepcja lekcji

Lekcja poświęcona jest omówieniu obrazu rodziny, który został ukazany w powieści. Ta lekcja może rozpoczynać omawianie lektury, gdyż przybliży uczniom bohaterów utworu i porządkuje ich świat wartości.

Na początku uczniowie przedstawiają rodziców Ewy i jej babcię, wykorzystując do tego zaprezentowane przez nauczyciela zdjęcia i własne rysunki. Następnie pracują w grupach, gromadzą cytaty dotyczące bohaterów i nazywają cechy postaci. Opisują też przemianę, jaka zachodzi w bohaterach po otrzymaniu wiadomości chorobie Ewy. Na podsumowanie lekcji uczniowie redagują monologi, które mogłyby być wygłoszone przez Annę, Jana lub babcię Ewy.

Przebieg lekcji

Działania wstępne

Na początku można wyświetlić dwa slajdy, na podstawie których uczniowie przedstawiają rodziców Ewy.

(załącznik nr 2 – przedstawienie rodziców Ewy).

2

3

Anna – rzeźbiarka, pracuje w domu.

Jan – naukowiec, zajmuje się nowoczesnymi technologiami.

Uzupełniamy informacje o rodzinie głównej bohaterki – mieszkają w pobliżu lasu, w wygodnym domu na eleganckim osiedlu, nie muszą przejmować się troskami życia codziennego.

Następnie uczniowie przygotowują rysunek, dzięki któremu można przedstawić babcię Ewy

Babcia – mama Anny, mieszka w pobliżu, często pomaga w opiece nad Ewą, jest osobą religijną, podarowała wnuczce obrazek z Aniołem Stróżem.

Główna część lekcji

1. Uczniowie pracują w trzyosobowych grupach. **Podział na grupy można przeprowadzić za pomocą losowania kolorowych kartek. Uczniowie, którzy wylosują kartki w danym kolorze, tworzą grupę.**

Każda grupa gromadzi informacje na temat wskazanego bohatera. Uczniowie koncentrują się na charakteryzowaniu postaci w oparciu o początkowe fragmenty powieści (przed otrzymaniem wiadomości o chorobie Ewy). Zapisują cytaty dotyczące członków rodziny, a następnie na podstawie wybranych fragmentów nazywają cechy bohaterów i wskazują istotne dla danej postaci wartości. Siódmoklasiści

² plastyk.pl

³ pxhere.com/pl/photo/941468

uzupełniają karty pracy przygotowane w trzech wersjach (załączniki nr 3-4-5 – rodzina Ewy). **Ponieważ na kartach pracy będą już informacje na temat pozostałych bohaterów, uczniowie po wypełnieniu swojej części będą mieli kompletne notatki. Podczas prezentowania wyników uczniowie będą też mogli kontrolować i komentować efekty pracy pozostałych grup.**

Anna

„(...) zajęta była swoją pracą. W skupieniu modelowała bryłę szybko schnącej gliny. Robiła to już drugi miesiąc i wciąż była niezadowolona.”⁴

„Religijność Anny była chwiejna. Uciekała się do Boga jak wszyscy, gdy miała kłopoty lub cierpiała. Ale cierpiała rzadko lub wcale. Życie oszczędzało jej większych kłopotów. Na co dzień była zatem daleko od Boga, często nawet w niego wątpiła. Najbardziej liczył się dla niej świat jej twórczych wyobrażeń. I nie było w nim miejsca ani dla Boga, ani dla natury. Nie sądziła, by sztuka miała obowiązek czcić bóstwa lub odwzorowywać przyrodę. Jej zdaniem, świat sztuki był światem całkowicie odrębnym, rządzonym ustalonymi, lecz własnymi regułami, bardziej przejrzystymi niż ziemskie czy niebiańskie.”

„Moje kochanie... - powiedziała mama, wciąż ze łzami, które słyhać było w jej głosie, a teraz także widać było na policzkach. – Już nigdy żadna rzeźba nie będzie ważniejsza niż ty.”

„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: Anna przesiadywała w pracowni na strychu, w której gliniana Pieta wciąż była nieczuła na los swego dziecka (...).”

cechy bohaterki: wrażliwa, obdarzona bogatą wyobraźnią, twórcza, sceptyczna, krytyczna wobec siebie i swoich dzieł, poświęcająca się pracy

Jan

„Jan pewnie siedzi przy komputerze i poza Internetem nie widzi bożego świata. Dla niego właśnie ten świat – sztuczny, stworzony w całości przez świadomy ludzki geniusz, a nie przez siły przyrody czy przypadku, był ciekawszy niż rzeczywisty, stworzony przez... przez kogo?”

„Ojciec rzadko chodził do lasu. W ogóle wychodził z domu tylko po to, by pojechać na uniwersytet, do swojej ukochanej sieci skomplikowanych komputerów (...) I to był cały jego świat. Przez świat miasta czy ogrodu ojciec przebiegał pośpiesznie, niczego nie dostrzegając. Jedynie nieskończony świat Internetu wydawał mu się bliski i godny zaufania. Niepojęty świat lasu jawił mu się jako przestrzeń groźna i pełna niebezpieczeństw.”

„Każde twoje słowo, moja malutka, też będzie ważniejsze niż wszystkie uczone wypowiedzi moich uniwersyteckich kolegów (...).”

„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: (...) Jan zaś zniknął w gabinecie na parterze, gdzie tkwił przed komputerem, obecny ciałem, ale duchem i

⁴ Wszystkie cytaty z powieści pochodzą z wydania: D. Terakowska *Tam gdzie spadają Anioły*, Kraków 2007.

umysłem przeniesiony w światy wirtualne.”

cechy bohatera: sceptyczny, rozważny, kierujący się racjonalizmem, poświęcający się pracy, zaangażowany w wykonywanie swoich obowiązków, wrażliwy na krzywdę dziecka

Babcia Ewy

„Babcia nie miała za grosz zaufania do sposobu, w jaki nowocześni rodzice wychowywali swoje dzieci. Toteż nie wierzyła, że córka lub zięć w porę oderwą się od zajęć, by Ewie podać kolację, umyć ją i położyć do łóżka. Babcia mierzyła czas zegarkiem, a jej córka i zięć pracą, której rytm bardzo często nie miał nic wspólnego z rytmem dnia i nocy.”

„Za czasów babci nie było żadnego „aj ku”, a mimo to wszyscy wiedzieli, kto jest inteligentny, kto udaje, a kto jest głupi. (...) Lubiła ludzi inteligentnych.”

„Babcia wzięła ją za rękę i już po chwili dziewczynka zanurzyła się w spokojna szarość snu, w którym z wolna zjawily się pogodne, jasne kolory, swobodne, nie uwięzione w żadnej czerni.”

„Tylko babcia milczała, patrząc na wnuczkę ze zwykłą sobie, pełną uczucia uwagą. W babci nie było nic nowego, wszystko po staremu: bezpiecznie i dobrze.”

„Tak więc od zamartwiania się o małą Ewę pozostawała babcia. Nie okazywała tego nikomu, wiedząc, że nadopiekuńczość lub współczucie źle wpłyną na dziewczynkę, przestraszą i rozkleją tę zdumiewającą twardość, z jaką znosiła swoje przypadłości.”

Cechy bohaterki: wrażliwa, troskliwa, opiekuńcza, szczerą, oddana rodzinie, religijna, ufna, otwarta na potrzeby drugiego człowieka

2. Następnie uczniowie wyszukują i prezentują fragmenty dotyczące przemiany Anny i Jana. Opisują zachowanie bohaterów, nazywają ich cechy, oceniają postępowanie postaci. Podczas oceniania postępowania bohaterów warto zachęcić uczniów do dyskusji nad tym, czy wiara i nauka się wykluczają. A jeśli się nie wykluczają, to jak poradzili sobie z tym Anna i Jan.

Anna

- zaangażowała się w poszukiwania Anioła Stróża,
- mimo swego sceptycyzmu uwierzyła w istnienie aniołów,
- zrozumiała, że w sztuce łatwiej wyrażać prawdziwe emocje,
- stwierdziła, że nawet w najtrudniejszych chwilach nie można tracić nadziei,
- zaczęła traktować tworzenie rzeźby jako formę modlitwy.

Jan

- wyszukiwał informacje na temat aniołów w Internecie,
- uwierzył w interwencję ducha dziadka,
- pogodził się z istnieniem aniołów,
- walczył ze swym sceptycyzmem,
- zachwycił się światem przyrody,
- dostrzegł piękno otaczającego go świata,
- przekonał się, że rodzina i zdrowie dziecka są w życiu najważniejsze,
- zrozumiał, że praca nie może przesłaniać życia rodzinnego.

Podsumowanie lekcji

Na zakończenie lekcji uczniowie wracają do pracy w swoich grupach. Wybierają role, które odegrają. Ponieważ grupy były trzyosobowe, każda osoba w danej grupie wciela się w innego członka rodziny i redaguje monolog, który ten bohater mógłby wygłosić. Przygotowany tekst ma dotyczyć rodziny - czego w niej brakowało, co w rodzinie jest najważniejsze, jak ocalić więzy rodzinne.

Podczas pisania swoich tekstów uczniowie powinni wykorzystać informacje zgromadzone w czasie lekcji. Ponieważ uczniowie wcielają się w różnych bohaterów, przyjmują inne punkty widzenia, wpływa to na spersonalizowanie przebiegu lekcji. Przygotowane monologi najpierw mogą być wygłaszane na forum grupy (odbywa się swoista rodzinna narada), a potem każdy zespół prezentuje się na forum klasy.

Na zadanie domowe można zaproponować uczniom zaznaczenie w tekście lektury fragmentów opisujących zachowanie Ewy. Będzie to forma przygotowania kolejnej lekcji.

Scenariusz nr 2

Temat:

Prawdziwy anioł. Charakterystyka Ewy – emocjonalne dojrzewanie bohaterki.

Cele lekcji:

Uczeń

- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,

- nazywa cechy bohaterki literackiej,
- porządkuje informacje z tekstu źródłowego,
- ocenia postępowanie bohaterki,
- redaguje krótki tekst, posługując się narracją pierwszoosobową,
- tworzy tekst sprawozdania,
- rozwija kreatywność poprzez tworzenie własnych opowieści z wykorzystaniem słowa i obrazu.

Koncepcja lekcji

Lekcja poświęcona jest opisaniu postawy Ewy – głównej bohaterki utworu.

Na początku uczniowie utrwalają znajomość przebiegu wydarzeń ukazanych powieści za pomocą zdań prawda-falsz. Następnie w oparciu o zaprezentowane fragmenty tekstu nazywają cechy bohaterki.

Wykorzystując zgromadzony materiał, siódmoklasiści wykonują dwa ćwiczenia redakcyjne: pracując indywidualnie – odtwarzają zapiski w pliku *Sekrety Ewy*, pracując w grupach eksperckich – piszą sprawozdanie z działań podjętych przez bohaterkę. Podsumowanie lekcji wiąże się z dokonaniem oceny postępowania Ewy – prawdziwego anioła.

Z kolei zadanie domowe ma charakter twórczy – uczniowie wymyślają dalsze losy bohaterki.

Przebieg lekcji

Działania wstępne

Lekcję warto rozpocząć od sprawdzenia, czy uczniowie potrafią odtworzyć losy głównej bohaterki powieści – Ewy. Można to zrobić, wykorzystując zdania: prawda – fałsz. Uczniowie rozpoznają, czy podane zdania są prawdziwe czy fałszywe. Jeśli zdanie będzie fałszywe, poprawiają je zgodnie z treścią lektury.

- Ewa zobaczyła pojedynek aniołów, gdy miała 5 lat. (prawda)
- 5-letnia bohaterka udała się do lasu za zgodą rodziców (fałsz – rodzice ani o tym nie wiedzieli, ani nawet tego nie zauważyli)
- Ewa wielokrotnie była w szpitalu z powodu drobnych urazów (prawda)
- Gdy Ewa miała 6 lat, cieszyła się, że będzie chodzić do szkoły. (prawda)
- Dziewczynka była bardzo lubiana przez rówieśników. (fałsz – Ewa nie była lubiana, inne dzieci jej nie rozumiały, była indywidualistką)

- Ewa dowiedziała się, że choruje na białaczkę od swojego lekarza. (fałsz – Ewa przypadkowo usłyszała fragment rozmowy rodziców i babci)
- Bohaterka była pewna, że odnajdzie swojego Anioła Stróża. (prawda)
- Ewa musiała wykonać pięć anielskich uczynków. (fałsz – miała wykonać trzy uczynki)

Główna część lekcji

1. Uczniowie odczytują fragmenty przedstawiające główną bohaterkę powieści. Zachowanie dziewczynki jest omawiane na forum klasy, siódmoklasiści nazywają jej cechy i opisują sposób postępowania. Do sporządzenia notatki można wykorzystać karty pracy (załączniki nr 6-7 – charakterystyka Ewy). **W zależności od tempa pracy konkretnych uczniów można wprowadzić obie wersje kart (wymagające samodzielnego wpisywania odpowiedzi – dla uczniów pracujących w szybszym tempie, sprawnie posługujących się słowem, wymagające podkreślenia właściwych odpowiedzi - dla uczniów pracujących wolniej, słabiej posługujących się językiem pisany). Aby uniknąć szufladkowania uczniów (lepsy/słabszy), można ich poinformować, że zaprezentowane odpowiedzi złożą się na pełną odpowiedź.**

Podczas omawiania cech Ewy warto zachęcić uczniów do rozmowy na temat tego, jak Ewa poradziła sobie z presją grupy.

Cytaty	Cechy Ewy
<p>Ewa lat 5</p> <p>„- Mamo! Mamusiu! Anioły fruną po niebie! Są właśnie nad naszym domem! (...) – krzyczała mała Ewa. Tak bardzo chciała, żeby matka wzięła ją za rękę i wyszła przed dom zobaczyć niesamowity widok, który zwrócił jej uwagę, gdy bawiła się w ogrodzie.”</p> <p>„- Ona nigdy nie broi – bronił córki zięć. - To źle – odparowała babcia. – Dziecko w tym wieku powinno absorbować, być hałaśliwe i nieznośne, bałaganić, kaleczyć kolana, zwracać głowę pytaniami.”</p>	<p>np. ciekawa świata,</p> <p>uważna,</p> <p>obdarzona bogatą wyobraźnią,</p> <p>impulsywna...</p>
<p>Ewa lat 6-13</p> <p>„Po wakacjach Ewa miała iść do zerówki. Babcia przeczuwała, że jej wnuczka przykro odczuje tam swoją inność.”</p> <p>„Na tę inność składało się wiele przyczyn. Wszyscy wiedzieli, że ma pecha i często choruje. Widzieli też, że nie reagowała płaczem czy histerią, lecz zadziwiającym spokojem. Nie narzekała, co byłoby przyjęte ze zrozumieniem: nie skarżyła się i nie szukała pocieszenia – a to zastanawiało innych. Ewa nie lubiła litości, miała też odrębne zdanie w</p>	<p>np. indywidualistka,</p> <p>spokojna,</p> <p>nonkonformistka,</p> <p>opanowana,</p> <p>zamknięta w sobie...</p>

<p> sprawach, w których obowiązywała jednomyślność . Szkoła była miejscem przyjaznym dla rozkrzyczanych, narzekających i jednomyślnych. Ewa odzywała się wtedy, gdy powinna milczeć., i w dodatku nie tak, jak tego oczekiwano: dla odmiany milczała, gdy wszyscy mówili. Spędzając czas z dorosłymi lub sama, nie umiała paplać byle co i z byle powodu.”</p>	
<p>Ewa lat 13</p> <p>„Szukanie Anioła nie jest zajęciem powszechnym. Trudno znaleźć wzór skutecznego postępowania lub sprawdzona receptę. Nie sposób też otrzymać poradę, bo kto miałby jej udzielić. (...) Pierwsza zabrała głos Ewa. - Ty, tato, będziesz szukał Anioła w Internecie (...) my z babcią musimy znaleźć pióro.”</p> <p>„- W jednej chwili mam pewność, że aniołów nie ma, a w drugiej, że one istnieją – odparł wymijająco. - Pewnie, że istnieją, tatusiu – wtrąciła córka.”</p> <p>„Żadne z nich nie miało odwagi pytać, co zdecydował Anioł, zwłaszcza, że Ewa sprawiała wrażenie nieobecnej duchem. Najwyraźniej o czymś rozmyślała. To Anna przerwała milczenie: - Czy on cie uleczy? – spytała ostrożnie (...) - Najpierw ja muszę uleczyć jego. Ale to nie będzie trudne. Muszę tylko spełnić trzy anielskie uczynki. – odparła z optymizmem jej córka.”</p>	<p>np. zdeterminowana, ambitna, optymistka, aktywna, gotowa do działania, wytrwała...</p>

2. W lekturze pojawia się informacja, że tata Ewy stworzył jej plik pod nazwą *Sekrety Ewy*, w którym mogła zamieszczać swoje próby pisarskie lub graficzne. Można wykorzystać ten element fabuły jako punkt wyjścia do kolejnego zadania. Uczniowie opracowują zapisy, który mogłyby się w tym pliku pojawić. Przygotowują krótkie teksty (które można wzbogacić o elementy graficzne), odnosząc się do wydarzeń z powieści Terakowskiej. **Siódmoklasiści mogą wziąć udział w losowaniu, każdy uczeń wylosuje, do którego etapu z życia bohaterki będzie się odnosił jego wpis** (pierwszy pojedynek aniołów, pierwsze spotkanie z Bezdomnym, jeden dzień w szkole, podsłuchanie rozmowy o diagnozie lekarskiej, odnalezienie Anioła Stróża, odwiedziny w domu opieki itp.).

3. Kolejnym etapem lekcji jest omówienie anielskich uczynków Ewy. **Uczniowie pracują w grupach eksperckich**. Każda z grup ma przygotować sprawozdanie z realizacji wskazanego zadania:

- przemiana taty – odkrycie mocy natury,
- zmiana losu Pani Samej – przekazanie odwagi w odwzajemnianiu i wyznawaniu uczuć,
- dar łez dla salowej – uwrażliwienie, otwarcie się na potrzeby drugiego człowieka.

Podsumowanie lekcji

Na zakończenie lekcji uczniowie oceniają postępowanie bohaterki. Warto w tym miejscu wprowadzić temat lekcji, odnosząc się do przenośnego znaczenia słowa *anioł* – osoba szlachetna, dobroduszna, otwarta na potrzeby drugiego człowieka. Takim aniołem okazuje się być Ewa – bohaterka powieści. Lekcję można zamknąć cytatem z wiersza Juliusza Słowackiego *Testament mój*:

(..) was będzie gniotła niewidzialna,

*Aż was, zjadacze chleba — w aniołów przerobi.*⁵

Ewa jest bowiem pokazana w powieści Terakowskiej jako *zjadaczka chleba* w anioła przerobiona.⁶

Zadanie domowe ma charakter twórczy. Jako punkt wyjścia można przywołać informację z lektury o tym, jaki los przygotował dla Ewy Anioł Stróż: *Los Drugi rzucił ją w życie pełne pasji, radości i cierpienia, w którym najpierw zyskiwała, a potem dramatycznie traciła pełną miłości rodzinę, by nadmiar uczuć przelać na obcych, samotnych i cierpiących, jak ona. Zadaniem uczniów będzie więc dopisanie ciągu dalszego historii Ewy. Siódmoklasiści mogą wybrać jedną z form wykonania zadania, co ma charakter spersonalizowany pod kątem potrzeb i możliwości uczniów.*

Polecenie dla uczniów: Wymyśl dalsze losy Ewy zgodne z planami jej Anioła Stróża. Wybierz jedną z form zaprezentowania swoich pomysłów:

- narysowanie komiksu,
- nagranie audycji radiowej/ programu telewizyjnego – wywiad z Ewą,
- zredagowanie fragmentu pamiętnika Ewy.

⁵ J. Słowacki *Testament mój*, w: tenże, *Utwory wybrane*, Wrocław 1959.

⁶ Podobną ocenę postawy Ewy przedstawia Gertruda Skotnicka: „Owa «anielska» umiejętność jest wyrazistym znakiem procesu przemiany dziewczynki – początkowo «zwykłej zjadaczki chleba» – w anioła, obarczonej z czasem jego obowiązkami”. Por. G. Skotnicka *„Tam gdzie spadają Anioły” Doroty Terakowskiej. Poszukiwanie drugiego dna powieści*, w: *Anioł w literaturze i kulturze*, red. J. Ługowska i J. Skawiński, Wrocław 2004.

Scenariusz nr 3

Temat:

Portrety anielskie – Ave jako Anioł Stróż.

Cele lekcji:

Uczeń

- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- porządkuje informacje z tekstu źródłowego,
- ocenia postępowanie bohatera,
- gromadzi argumenty w dyskusji,
- opisuje obraz,
- redaguje tekst poradnika,
- wyszukuje informacje w różnych źródłach.

Koncepcja lekcji

Lekcja dotyczy sposobu ukazania w powieści postaci Anioła Stróża. Punktem wyjścia jest wizja uproszczona, z którą zresztą spotyka się główna bohaterka utworu jako małe dziecko.

W część głównej lekcji uczniowie szczegółowo analizują obraz stróża Ewy, odnosząc się do konkretnych informacji z tekstu. Następnie oceniają postępowanie bohatera, gromadząc argumenty broniące jego postawy i zwracając uwagę na popełnione przez niego błędy. Wzbogaceniem opisu anioła stróża jest opisywanie wybranych wizerunków anielskich ukazanych w różnych dziełach sztuki. Podczas tego etapu lekcji uczniowie pracują w grupach.

Podsumowanie lekcji zawiera propozycje redagowania pracy pisemnej – poradnika. Podczas wykonywania tego zadania uczniowie powinni wykorzystać informacje zgromadzone w czasie lekcji, więc polecenie ma charakter ewaluacyjny.

Przebieg lekcji

Działania wstępne

Na początku lekcji uczniowie dzielą się refleksjami na temat tego, jaką rolę w życiu ludzi wierzących może pełnić anioł stróż. Wg wierzeń chrześcijańskich jest to indywidualnie przydzielony anioł czuwający nad człowiekiem od chwili jego narodzin.⁷

Siódmoklasiści wyszukują w tekście fragmenty opisujące obrazek (przedstawiający anioła stróża), który otrzymała mała Ewa od swojej babci. Można wyświetlić reprodukcję jednej z wersji tego obrazu na ekranie. Uczniowie opisują, jakie wrażenie robi przedstawiona na obrazku wizja (np. wzrusza, uspokaja, irytuje ze względu na kiczowaty charakter itp.).

„U dołu obrazka zaś (...) widniał wierszyk (...) Mała Ewa znała go i lubiła:

*Aniele Boży, Strózu mój,
Ty zawsze przy mnie stój.
Rano, wieczór, we dnie, w nocy
bądź mi zawsze ku pomocy.*

Ten wierszyk napełniał ją ufnością i wiarą, że jej Anioł Stróż zawsze ją ochroni.”

Główna część lekcji

1. Uczniowie gromadzą informacje z lektury na temat aniołów stróżów i losów Avego. Aby przyspieszyć tok lekcji, można wykorzystać cytaty znajdujące się w załączniku nr 8 – Ave jako Anioł Stróż.

Wygląd

⁷ Por. W. Kopaliński *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1991.

- „Białołote Anioły wyglądały właśnie tak, jakby patrzyło się na nie przez kryształowe szkiele. Były nadzwyczaj piękne, wzbudzały dreszcz zachwytu i nieokreślonej tęsknoty. Ich skrzydła puszyły się jak śnieg, a dziwaczne, długie szaty przypominały podświetloną słońcem pajęczynę; anielskie włosy połyskiwały tęczo – złociście i w niczym nie były podobne do tych, które mała Ewa wraz z babcią rozwieszały co roku na choince, w wigilię Bożego Narodzenia.”
- „Mimo całej niezwykłości w złocistobiałych Aniołach była jakaś prostota, która wywoływała odruch serdeczności i zaufania.”

Ogólne informacje o Aniołach Stróżach

- „Ave jako anioł żywił się Światłem i był pewnym sensie samowystarczalny. W pewnym sensie, gdyż to nie on stwarzał Światło.”
- „Gdy Ave był Aniołem, nie tylko żywił się Światłem, ale i grzał się w jego blasku.”
- „Jednak niełatwo zostać anielskim hierarchą. Opieka nad ludźmi sprawiała wiele niemiłych niespodzianek i nie od razu pojmowało się jej sens. Młode Anioły, gorliwie wykonujące swą pracę i zarazem niedoświadczone, chroniły powierzone ich opiece Istoty przed wszelkim cierpieniem i złem – bezwiednie osłabiając je w ten sposób.”
- „Anioły uczą się wszystkiego długo i powoli, gdyż sądzą, że mają nieskończoną ilość czasu.”
- „- Strzeż je od złego – przypomniał Gabriel pierwszą anielską zasadę. (...) Jednak pamiętajcie, że gdyby ludzie zawsze dawali nam posłuch, byłiby prawie idealni, a może nawet nieśmiertelni. Światłość nie dała im jednak prawa ani do bycia doskonałymi, ani do życia na wieczność (...) Więc wprowadźcie nas zawodzą, ale nam nie wolno ich zawieść, gdyż po jesteśmy, by ich strzec.”

Upadek Avego

- „Ave tkwił POMIĘDZY. Pomiędzy Aniołem a człowiekiem; pozbawiony był anielskiej Mocy – i człowieczej siły.”
- „Ave tkwił skulony w swej półludzkiej skorupie. Bał się i cierpiał.”
- „Poddawał się bez walki, gdyż nie było już o co walczyć. Wraz z utratą skrzydeł nie pozostał mu nawet cień nadziei... Nie, nie cień: blask nadziei! w świecie, do którego przynależał jako Anioł, każdy cień wróżył coś złego; wszystko, co dobre, było spowite Światłem.”
- „I oto pokutował za młodzieńczy grzech pychy.”

Rehabilitacja Avego

- „Czy mam odwagę Fanuela? Czy zdecyduję się złamać Niebiańskie Prawa?, myślał gorączkowo Ave, patrząc na swoją Istotę i widząc łzy w jej oczach. Czy zniosę swój ciężki los z dala od anielskiej gromady, potępiony,

odepchnięty i samotny?”

- „Młody Anioł, który niewłaściwie opiekował się wybraną przez siebie Istotą i opóźniał anielski awans, nie wiedział, co traci. Ale Ave, z natury wesoły i skłonny do swawoli, miał głębokie poczucie anielskiej odpowiedzialności. Nie spuszczał oka ze swojej małej Istoty; dbał o nią aż nadto, co też nie było dobre.”
- „Zmartwię cię: nie jestem najmądrzejszym Aniołem, a ty, niestety, jesteś pierwszą Istotą ludzką oddaną mi w opiekę. Dlatego popełniłem tyle błędów. Cierpisz przeze mnie, dlatego muszę ci jakoś pomóc. Gdyby nie mój lekkomyślny lot nad Ziemią, na pewno nauczyłbym się lepiej pełnić swe obowiązki.”
- „Samotność Avego rozgrzewała jedynie pamięć o małej Istocie, dla której zdradził prawa Drabiny.”

Na podstawie cytatów uczniowie przygotowują notatkę, wypełniając kwestionariusz i uzupełniając zdania niedokończone (załącznik nr 9 – karta pracy – Ave jako Anioł Stróż).

Wygląd aniołów

Kolor włosów: białozłote, połyskiwały tęczowo-złociście

Strój: dziwaczne, długie szaty, przypominające podświetloną słońcem pajęczynę

Skrzydła: puszyły się jak śnieg

Ocena wyglądu: sprzyja budowaniu zaufania, wzbudza odruch serdeczności

Ogólne informacje o Aniołach Stróżach

Funkcja Światła:

1. Odżywia.
2. Ogrzewa.

Edukacja: powolna, wymaga czasu, niełatwo zostać anielskim hierarchą, często wymaga uczenia się na błędach.

Zadania aniołów:

1. Strzec ludzi od złego.
2. Nie zawieść swoich podopiecznych.

Upadek Avego

Gdy Ave stracił swą anielską moc,... (odczuwał strach, cierpiał, nie rozumiał swojej sytuacji)

Anioł został ukarany za... (popełnienie grzechu pychy)

Po strąceniu na Ziemię Ave odczuwał ... (zniechęcenie, zrezygnowanie)

Rehabilitacja Avego

Po pewnym czasie Ave zaczął zastanawiać się, czy.... (jest wystarczająco odważny, aby złamać anielskie zasady)

Nie był pewny, czy poradzi sobie z... (samotnością, potępieniem, przebywaniem z dala od innych aniołów)

Ave zrozumiał, że Ewa cierpi z powodu.... (jego błędu i nieodpowiedzialnego zachowania)

Mimo wątpliwości Ave zdecydował się zdradzić anielski sekret Ewie, gdyż... (czuł się za nią odpowiedzialny, jej dobro było dla niego ważniejsze niż własny los)

Największym pocieszeniem dla samotnego Avego było to, że... (zdołał ocalić życie swojej podopiecznej)

2. Uczniowie oceniają postępowanie Avego. Na forum klasy można przeprowadzić dyskusję, czy Ave dobrze wywiązał się z zadania opieki nad Ewą. **Jeśli dysponuje się czasem, warto odegrać scenę sądu. Wtedy uczniowie gromadzą argumenty oskarżające Avego lub stają w jego obronie.**

3. Uczniowie poznają wybrane artystyczne wizje aniołów stróżów (załącznik nr 10 – Anioł Stróż w sztuce).⁸ Uczniowie pracują w grupach i opisują wybrane reprodukcje. **To zadanie można przeprowadzić na kilka sposobów:**

- grupa losuje, którą reprodukcję opisuje, następnie grupy wymieniają się opisami,

- grupa przygotowuje taki opis, aby pozostałe grupy mogły zgadywać, który obraz został opisany,

- grupa wybiera dwie reprodukcje i przygotowuje opis porównawczy (opisy są prezentowane na forum klasy).

- Melozzo da Forli (XV w.) - obraz Gabriela – będący jednym z pary tablic ukazujących Zwiastowanie. Dzieło nawiązuje do antycznego kanonu piękna, sztywne fałdy szaty anioła i jego poza przypominają greckie rzeźby Nike, uskrzydłonej bogini zwycięstwa. anioł energicznie stąpa w przód, by przekazać swe pozdrowienie, łodyga lilii ledwie dotyka jego dłoni.

⁸ Wszystkie reprodukcje i informacje na temat dzieł sztuki zaczerpnięto z książki Laury Ward i Willa Steedsa. Por. L.Ward, W. Steeds *Anioły. Wizerunki istot niebiańskich w sztuce*, tłum. E. Romkowska, Warszawa 2005.

- Tycjan (XVI w.) - *Archanioł Rafał i Tobiasz* – biblijny bohater Tobiasz jest ukazany jako młody i bezbronny chłopiec, który spogląda w górę na swego ukochanego strażnika. Anioł mocno trzyma dłoń dziecka, a wskazującym gestem prawej ręki informuje, że dom jest już blisko.
- Eustache Le Sueur (XVII w.) – *Hagar i anioł* – obraz przedstawia epizod z biblijnej historii o Hagar i jej synu Ismaelu, który został ocalony dzięki anielskiej interwencji. Anioł wskazał Hagar, gdzie znajduje się studnia.
- Edward Burne-Jones (XIX w.) – fragment witrażu z kościoła św. Małgorzaty w Rottingdean w Anglii – ukazuje archanioła Gabriela. Anioł został przedstawiony z dzieckiem, które prowadzi za rękę i z atrybutami pielgrzyma – laska z naczyniem na wodę.

4. Po przedstawieniu opisów reprodukcji uczniowie zastanawiają się, która wizja artystyczna jest najbliższa obrazowi Anioła Stróża ukazanemu w powieści Doroty Terakowskiej. Siódmoklasiści uzasadniają krótko swój wybór.

Podsumowanie lekcji

Na zakończenie lekcji uczniowie opracowują poradnik dla początkujących aniołów stróży. Należy podkreślić, że uczniowie w swoich pracach powinni wykorzystać informacje zgromadzone w czasie lekcji (np. Jak powinna przebiegać anielska edukacja? Jakie zadania należą do anioła stróża? Jakich błędów powinien się wystrzegać? Jak radzić sobie w trudnych sytuacjach?). Warto też przypomnieć uczniom, aby w poradniku konsekwentnie stosowali jednolite formy czasowników (formy trybu rozkazującego). **To zadanie ma charakter ewaluacyjny, dzięki takiej formie można sprawdzić, czy uczniowie zrozumieli zagadnienia omawiane w czasie lekcji.**

Zadanie domowe wymaga sięgnięcia do różnych źródeł informacji.

Polecenie dla uczniów: Wyszukaj reprodukcję obrazu przedstawiającą anioła stróża i opisz, jak anioł został ukazany na tym dziele sztuki.

Załącznik nr 1 –okładka książki

Dorota Terakowska

Tam gdzie spadają Anioły

Pierwsze wydanie: **1999** r.

„Czarny Anioł trzymał Avego zakrzywionymi szponami i uśmiechał się. Drugą ręką wrywał mu puszyste, złotobiałe pióra. Ave spadł na Ziemię w głębi lasu dokładnie w tej samej sekundzie, w której mała Ewa wpadła do głębokiego kłusowniczego dołu. Jeszcze jedna ludzka Istota, tracąc Anioła Stróża, została skazana na kaprysy losu”.

Co stanie się z Ewą, pozbawioną niewidocznej, lecz czujnej opieki nadprzyrodzonego stróża?

Co pocznie strącony, okaleczony Ave, utraciwszy anielską moc?

Anioły mają wpływ na losy ludzi. Czy człowiek może przyjąć rolę anioła i zmienić przeznaczenie?

Niezwykle ciekawa, ciepła i mądra powieść Doroty Terakowskiej, wyróżniona tytułem Najlepszej Książki Roku 1999 przez polską sekcję IBBY, mówi o rzeczach, które dotyczą wszystkich — zarówno dorosłych, jak i dzieci. Któż nie zastanowił się choć raz nad „zakrętami losu”, nie stanął przed problemem choroby i śmierci, nie przeżył konfliktu rozumu i wiary?

Załącznik nr 2 – przedstawienie rodziców Ewy

Załącznik nr 3 – rodzina Ewy

Anna

cechy bohaterki:

Jan

„Jan pewnie siedzi przy komputerze i poza Internetem nie widzi bożego świata. Dla niego właśnie ten świat – sztuczny, stworzony w całości przez świadomy ludzki geniusz, a nie przez siły przyrody czy przypadku, był ciekawszy niż rzeczywisty, stworzony przez... przez kogo?”

„Ojciec rzadko chodził do lasu. W ogóle wychodził z domu tylko po to, by pojechać na uniwersytet, do swojej ukochanej sieci skomplikowanych komputerów (...) I to był cały jego świat. Przez świat miasta czy ogrodu ojciec przebiegał pośpiesznie, niczego nie dostrzegając. Jedyne nieskończony świat Internetu wydawał mu się bliski i godny zaufania. Niepojęty świat lasu jawił mu się jako przestrzeń groźna i pełna niebezpieczeństw.”

„Każde twoje słowo, moja malutka, też będzie ważniejsze niż wszystkie uczone wypowiedzi moich uniwersyteckich kolegów (...)
„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: (...) Jan zaś zniknął w gabinecie na parterze, gdzie tkwił przed komputerem, obecny ciałem, ale duchem i umysłem przeniesiony w światy wirtualne.”

cechy bohatera: sceptyczny, rozważny, kierujący się racjonalizmem, poświęcający się pracy, zaangażowany w wykonywanie swoich obowiązków, wrażliwy na krzywdę dziecka

Babcia Ewy

„Babcia nie miała za grosz zaufania do sposobu, w jaki nowocześni rodzice wychowywali swoje dzieci. Toteż nie wierzyła, że córka lub zięć w porę oderwą się od zajęć, by Ewie podać kolację, umyć ją i położyć do łóżka. Babcia mierzyła czas zegarkiem, a jej córka i zięć pracą, której rytm bardzo często nie miał nic wspólnego z rytmem dnia i nocy.”

„Za czasów babci nie było żadnego „aj ku”, a mimo to wszyscy wiedzieli, kto jest inteligentny, kto udaje, a kto jest głupi. (...) Lubiła ludzi inteligentnych.”

„Babcia wzięła ją za rękę i już po chwili dziewczynka zanurzyła się w spokojna szarość snu, w którym z wolna zjawiły się pogodne, jasne kolory, swobodne, nie uwięzione w żadnej czerni.”

„Tylko babcia milczała, patrząc na wnuczkę ze zwykłą sobie, pełną uczucia uwagą. W babci nie było nic nowego, wszystko po staremu: bezpiecznie i dobrze.”

„Tak więc od zamartwiania się o małą Ewę pozostawała babcia. Nie okazywała tego nikomu, wiedząc, że nadopiekuńczość lub współczucie źle wpłyną na dziewczynkę, przestraszą i rozkleją tę zdumiewającą twardość, z jaką znosiła swoje przypadłości.”

Cechy bohaterki: wrażliwa, troskliwa, opiekuńcza, szczerza, oddana rodzinie, religijna, ufna, otwarta na potrzeby drugiego człowieka

Załącznik nr 4 – rodzina Ewy

Anna

„(...) zajęta była swoją pracą. W skupieniu modelowała bryłę szybko schnącej gliny. Robiła to już drugi miesiąc i wciąż była niezadowolona.”

„Religijność Anny była chwiejna. Uciekała się do Boga jak wszyscy, gdy miała kłopoty lub cierpiała. Ale cierpiała rzadko lub wcale. Życie oszczędzało jej większych kłopotów. Na co dzień była zatem daleko od Boga, często nawet w niego wątpiła. Najbardziej liczył się dla niej świat jej twórczych wyobrażeń. I nie było w nim miejsca ani dla Boga, ani dla natury. Nie sądziła, by sztuka miała obowiązek czcić bóstwa lub odwzorowywać przyrodę. Jej zdaniem, świat sztuki był światem całkowicie odrębnym, rządzonym ustalonymi, lecz własnymi regułami, bardziej przejrzystymi niż ziemskie czy niebiańskie.”

„Moje kochanie... - powiedziała mama, wciąż ze łzami, które słyhać było w jej głosie, a teraz także widać było na policzkach. – Już nigdy żadna rzeźba nie będzie ważniejsza niż ty.”

„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: Anna przesiadywała w pracowni na strychu, w której gliniana Pieta wciąż była nieczuła na los swego dziecka (...).”

cechy bohaterki: wrażliwa, obdarzona bogatą wyobraźnią, twórcza, sceptyczna, krytyczna wobec siebie i swoich dzieł, poświęcająca się pracy

Jan

cechy bohatera:

Babcia Ewy

„Babcia nie miała za grosz zaufania do sposobu, w jaki nowocześni rodzice wychowywali swoje dzieci. Toteż nie wierzyła, że córka lub zięć w porę oderwą się od zajęć, by Ewie podać kolację, umyć ją i położyć do łóżka. Babcia mierzyła czas zegarkiem, a jej córka i zięć pracą, której rytm bardzo często nie miał nic wspólnego z rytmem dnia i nocy.”

„Za czasów babci nie było żadnego „aj ku”, a mimo to wszyscy wiedzieli, kto jest inteligentny, kto udaje, a kto jest głupi. (...) Lubiła ludzi inteligentnych.”

„Babcia wzięła ją za rękę i już po chwili dziewczynka zanurzyła się w spokojna szarość snu, w którym z wolna zjawiły się pogodne, jasne kolory, swobodne, nie uwięzione w żadnej czerni.”

„Tylko babcia milczała, patrząc na wnuczkę ze zwykłą sobie, pełną uczucia uwagą. W babci nie było nic nowego, wszystko po staremu: bezpiecznie i dobrze.”

„Tak więc od zamartwiania się o małą Ewę pozostawała babcia. Nie okazywała tego nikomu, wiedząc, że nadopiekuńczość lub współczucie źle wpłyną na dziewczynkę, przestraszą i rozkleją tę zdumiewającą twardość, z jaką znosiła swoje przypadłości.”

Cechy bohaterki: wrażliwa, troskliwa, opiekuńcza, szczerza, oddana rodzinie, religijna, ufna, otwarta na potrzeby drugiego człowieka

Załącznik nr 5 – rodzina Ewy

Anna

„(...) zajęta była swoją pracą. W skupieniu modelowała bryłę szybko schnącej gliny. Robiła to już drugi miesiąc i wciąż była niezadowolona.”

„Religijność Anny była chwiejna. Uciekała się do Boga jak wszyscy, gdy miała kłopoty lub cierpiała. Ale cierpiała rzadko lub wcale. Życie oszczędzało jej większych kłopotów. Na co dzień była zatem daleko od Boga, często nawet w niego wątpiła. Najbardziej liczył się dla niej świat jej twórczych wyobrażeń. I nie było w nim miejsca ani dla Boga, ani dla natury. Nie sądziła, by sztuka miała obowiązek czcić bóstwa lub odwzorowywać przyrodę. Jej zdaniem, świat sztuki był światem całkowicie odrębnym, rządzonym ustalonymi, lecz własnymi regułami, bardziej przejrzystymi niż ziemskie czy niebiańskie.”

„Moje kochanie... - powiedziała mama, wciąż ze łzami, które słyhać było w jej głosie, a teraz także widać było na policzkach. – Już nigdy żadna rzeźba nie będzie ważniejsza niż ty.”

„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: Anna przesiadywała w pracowni na strychu, w której gliniana Pieta wciąż była nieczuła na los swego dziecka (...).”

cechy bohaterki: wrażliwa, obdarzona bogatą wyobraźnią, twórcza, sceptyczna, krytyczna wobec siebie i swoich dzieł, poświęcająca się pracy

Jan

„Jan pewnie siedzi przy komputerze i poza Internetem nie widzi bożego świata. Dla niego właśnie ten świat – sztuczny, stworzony w całości przez świadomy ludzki geniusz, a nie przez siły przyrody czy przypadku, był ciekawszy niż rzeczywisty, stworzony przez... przez kogo?”

„Ojciec rzadko chodził do lasu. W ogóle wychodził z domu tylko po to, by pojechać na uniwersytet, do swojej ukochanej sieci skomplikowanych komputerów (...) I to był cały jego świat. Przez świat miasta czy ogrodu ojciec przebiegał pośpiesznie, niczego nie dostrzegając. Jedyne nieskończony świat Internetu wydawał mu się bliski i

godny zaufania. Niepojęty świat lasu jawił mu się jako przestrzeń groźna i pełna niebezpieczeństw.”
„Każde twoje słowo, moja malutka, też będzie ważniejsze niż wszystkie uczone wypowiedzi moich uniwersyteckich kolegów (...)”
„Po krótkim okresie zmożonej troskliwości o jedynaczkę oboje wrócili do swych pasjonujących zainteresowań: (...) Jan zaś zniknął w gabinecie na parterze, gdzie tkwił przed komputerem, obecny ciałem, ale duchem i umysłem przeniesiony w światy wirtualne.”

cechy bohatera: sceptyczny, rozważny, kierujący się racjonalizmem, poświęcający się pracy, zaangażowany w wykonywanie swoich obowiązków, wrażliwy na krzywdę dziecka

Babcia Ewy

Cechy bohaterki:

Załącznik nr 6 – charakterystyka Ewy

Podkreśl te określenia, które odnoszą się do Ewy – głównej bohaterki powieści.

<p>Ewa lat 5</p> <p>„- Mamo! Mamusiu! Anioły fruną po niebie! Są właśnie nad naszym domem! (...) – krzyczała mała Ewa. Tak bardzo chciała, żeby matka wzięła ją za rękę i wyszła przed dom zobaczyć niesamowity widok, który zwrócił jej uwagę, gdy bawiła się w ogrodzie.”</p> <p>„- Ona nigdy nie broi – bronił córki zięć. - To źle – odparowała babcia. – Dziecko w tym wieku powinno absorbować, być hałaśliwe i nieznośne, bałaganić, kaleczyć kolana, zawracać głowę pytaniami.”</p>	<p>hałaśliwa</p> <p>ciekawa świata</p> <p>uważna</p> <p>obdarzona bogatą wyobraźnią</p> <p>tchórzliwa</p> <p>impulsywna</p>
<p>Ewa lat 6-13</p> <p>„Po wakacjach Ewa miała iść do zerówki. Babcia przeczuwała, że jej wnuczka przykro odczuje tam swoją inność.”</p> <p>„Na tę inność składało się wiele przyczyn. Wszyscy wiedzieli, że ma pecha i często choruje. Widzieli też, że nie reagowała płaczem czy histerią, lecz zadziwiającym spokojem. Nie narzekała, co byłoby przyjęte ze zrozumieniem: nie skarżyła się i nie szukała pocieszenia – a to zastanawiało innych. Ewa nie lubiła litości, miała też odrębne zdanie w</p>	<p>indywidualistka</p> <p>spokojna</p> <p>konformistka</p> <p>nonkonformistka</p> <p>opanowana</p>

<p> sprawach, w których obowiązywała jednomyślność . Szkoła była miejscem przyjaznym dla rozkrzyczanych, narzekających i jednomyślnych. Ewa odzywała się wtedy, gdy powinna milczeć., i w dodatku nie tak, jak tego oczekiwano: dla odmiany milczała, gdy wszyscy mówili. Spędzając czas z dorosłymi lub sama, nie umiała paplać byle co i z byle powodu.”</p>	<p>zamknięta w sobie przewrażliwiona gadatliwa</p>
<p>Ewa lat 13</p> <p>„Szukanie Anioła nie jest zajęciem powszechnym. Trudno znaleźć wzór skutecznego postępowania lub sprawdzona receptę. Nie sposób też otrzymać poradę, bo kto miałby jej udzielić. (...) Pierwsza zabrała głos Ewa. - Ty, tato, będziesz szukał Anioła w Internecie (...) my z babcią musimy znaleźć pióro.”</p> <p>„- W jednej chwili mam pewność, że aniołów nie ma, a w drugiej, że one istnieją – odparł wymijająco. - Pewnie, że istnieją, tatusiu – wtrąciła córka.”</p> <p>„Żadne z nich nie miało odwagi pytać, co zdecydował Anioł, zwłaszcza, że Ewa sprawiała wrażenie nieobecnej duchem. Najwyraźniej o czymś rozmyślała. To Anna przerwała milczenie: - Czy on cie uleczy? – spytała ostrożnie (...) - Najpierw ja muszę uleczyć jego. Ale to nie będzie trudne. Muszę tylko spełnić trzy anielskie uczynki. – odparła z optymizmem jej córka.”</p>	<p>zdeteminowana tchórzliwa ambitna optymistka pesymistka niezdecydowana aktywna gotowa do działania wytrwała niecierpliwa</p>

Załącznik nr 7 – charakterystyka Ewy

Nazwij cechy Ewy – głównej bohaterki powieści.

<p>Ewa lat 5</p> <p>„- Mamo! Mamusiu! Anioły fruną po niebie! Są właśnie nad naszym domem! (...) – krzyczała mała Ewa. Tak bardzo chciała, żeby matka wzięła ją za rękę i wyszła przed dom zobaczyć niesamowity widok, który zwrócił jej uwagę, gdy bawiła się w ogrodzie.”</p> <p>„- Ona nigdy nie broi – bronił córki zięć. - To źle – odparowała babcia. – Dziecko w tym wieku powinno absorbować, być hałaśliwe i nieznośne, bałaganić, kaleczyć kolana, zawracać głowę pytaniami.”</p>	<p>.....</p>
<p>Ewa lat 6-13</p> <p>„Po wakacjach Ewa miała iść do zerówki. Babcia przeczuwała, że jej wnuczka przykro odczuje tam swoją inność.”</p> <p>„Na tę inność składało się wiele przyczyn. Wszyscy wiedzieli, że ma pecha i często choruje. Widzieli też, że nie reagowała płaczem czy histerią, lecz zadziwiającym spokojem. Nie narzekała, co byłoby przyjęte ze zrozumieniem: nie skarżyła się i nie szukała pocieszenia – a to zastanawiało innych. Ewa nie lubiła litości, miała też odrębne zdanie w</p>	<p>.....</p>

<p> sprawach, w których obowiązywała jednomyślność . Szkoła była miejscem przyjaznym dla rozkrzyczanych, narzekających i jednomyślnych. Ewa odzywała się wtedy, gdy powinna milczeć., i w dodatku nie tak, jak tego oczekiwano: dla odmiany milczała, gdy wszyscy mówili. Spędzając czas z dorosłymi lub sama, nie umiała paplać byle co i z byle powodu.”</p>	<p>.....</p>
<p>Ewa lat 13</p> <p>„Szukanie Anioła nie jest zajęciem powszechnym. Trudno znaleźć wzór skutecznego postępowania lub sprawdzona receptę. Nie sposób też otrzymać poradę, bo kto miałby jej udzielić. (...) Pierwsza zabrała głos Ewa. - Ty, tato, będziesz szukał Anioła w Internecie (...) my z babcią musimy znaleźć pióro.”</p> <p>„- W jednej chwili mam pewność, że aniołów nie ma, a w drugiej, że one istnieją – odparł wymijająco. - Pewnie, że istnieją, tatusiu – wtrąciła córka.”</p> <p>„Żadne z nich nie miało odwagi pytać, co zdecydował Anioł, zwłaszcza, że Ewa sprawiała wrażenie nieobecnej duchem. Najwyraźniej o czymś rozmyślała. To Anna przerwała milczenie: - Czy on cie uleczy? – spytała ostrożnie (...) - Najpierw ja muszę uleczyć jego. Ale to nie będzie trudne. Muszę tylko spełnić trzy anielskie uczynki. – odparła z optymizmem jej córka.”</p>	<p>.....</p>

Załącznik nr 8 – Ave jako Anioł Stróż

Wygląd

- „Białołzote Anioły wyglądały właśnie tak, jakby patrzyło się na nie przez kryształowe szkiełko. Były nadzwyczaj piękne, wzbudzały dreszcz zachwytu i nieokreślonej tęsknoty. Ich skrzydła puszyły się jak śnieg., a dziwaczne, długie szaty przypominały podświetloną słońcem pajęczynę; anielskie włosy połyskiwały tęczowo – złociście i w niczym nie były podobne do tych, które miała Ewa wraz z babcią rozwieszały co roku na choince, w wigilię Bożego Narodzenia.”
- „Mimo całej niezwykłości w złocistobiałych Aniołach była jakaś prostota, która wywoływała odruch serdeczności i zaufania.”

Ogólne informacje o Aniołach Stróżach

- „Ave jako anioł żywił się Światłem i był pewnym sensie samowystarczalny. W pewnym sensie, gdyż to nie on stwarzał Światło.”
- „Gdy Ave był Aniołem, nie tylko żywił się Światłem, ale i grzał się w jego blasku.”
- „Jednak niełatwo zostać anielskim hierarchą. Opieka nad ludźmi sprawiała wiele niemiłych niespodzianek i nie od razu pojmowało się jej sens. Młode Anioły, gorliwie wykonujące swą pracę i zarazem niedoświadczone, chroniły powierzone im opiece Istoty przed wszelkim cierpieniem i złem – bezwiednie osłabiając je w ten sposób.”
- „Anioły uczą się wszystkiego długo i powoli, gdyż sądzą, że mają nieskończoną ilość czasu.”
- „- Strzeż je od złego – przypomniał Gabriel pierwszą anielską zasadę. (...) Jednak pamiętajcie, że gdyby ludzie zawsze dawali nam posłuch, byłiby prawie idealni, a może nawet nieśmiertelni. Światłość nie dała im jednak prawa ani do bycia doskonałymi, ani do życia na wieczność (...) Więc wprawdzie nas zawodzą, ale nam nie wolno ich zawieść, gdyż po jesteśmy, by ich strzec.”

Upadek Avego

- „Ave tkwił POMIĘDZY. Pomiędzy Aniołem a człowiekiem; pozbawiony był anielskiej Mocy – i ludzkiej siły.”
- „Ave tkwił skulony w swej półludzkiej skorupie. Bał się i cierpiał.”
- „Poddawał się bez walki, gdyż nie było już o co walczyć. Wraz z utratą skrzydeł nie pozostał mu nawet cień nadziei... Nie, nie cień: blask nadziei! w świecie, do którego przynależał jako Anioł, każdy cień wróżył coś złego; wszystko, co dobre, było spowite Światłem.”
- „I oto pokutował za młodzieńczy grzech pychy.”

Rehabilitacja Avego

- „Czy mam odwagę Fanuela? Czy zdecyduję się złamać Niebiańskie Prawa?, myślał gorączkowo Ave, patrząc na swoją Istotę i widząc łzy w jej oczach. Czy zniosę swój ciężki los z dala od anielskiej gromady, potępiony, odepchnięty i samotny?”
- „Młody Anioł, który niewłaściwie opiekował się wybraną przez siebie Istotą i opóźniał anielski awans, nie wiedział, co traci. Ale Ave, z natury wesoły i skłonny do swawoli, miał głębokie poczucie anielskiej odpowiedzialności. Nie spuszczał oka ze swojej małej Istoty; dbał o nią aż nadto, co też nie było dobre.”
- „Zmartwię cię: nie jestem najmądrzejszym Aniołem, a ty, niestety, jesteś pierwszą Istotą ludzką oddaną mi w opiekę. Dlatego popełniłem tyle błędów. Cierpij przede mną, dlatego muszę ci jakoś pomóc. Gdyby nie mój lekkomyślny lot nad Ziemią, na pewno nauczyłbym się lepiej pełnić swe obowiązki.”
- „Samotność Avego rozgrzewała jedynie pamięć o małej Istocie, dla której zdradził prawa Drabiny.”

Załącznik nr 9 – karta pracy – Ave jako Anioł Stróż

Na podstawie fragmentów lektury uzupełnij kwestionariusz dotyczący Aniołów Stróżów.

Wygląd aniołów	Ogólne informacje o Aniołach Stróżach
Kolor włosów:	Funkcja Światła: 1. 2.
Strój:	Edukacja:
Skrzydła:	Zadania aniołów: 1. 2.
Ocena wyglądu:	

Na podstawie fragmentów lektury dokończ zdania dotyczące Avego

Upadek Avego

Gdy Ave stracił swą anielską moc,.....

Anioł został ukarany za.....

Po strąceniu na Ziemię Ave odczuwał

Rehabilitacja Avego

Po pewnym czasie Ave zaczął zastanawiać się, czy.....

Nie był pewny, czy poradzi sobie z.....

Ave zrozumiał, że Ewa cierpi z powodu.....

Mimo wątpliwości Ave zdecydował się zdradzić anielski sekret Ewie, gdyż.....

Największym pocieszeniem dla samotnego Avego było to, że.....

Załącznik nr 10 – Anioł Stróż w sztuce

Melozzo da Forli (XV w.) - obraz Gabriela

Tycjan (XVI w.) - *Archanioł Rafał i Tobiasz*

Eustache Le Sueur (XVII w.) – *Hagar i anioł*

Edward Burne-Jones (XIX w.) – fragment witrażu

